

Hij die is en die was en die komt

Christus Triumfatorkerk, 24 september 2023

Lezing: Openbaring 1: 1-20

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' (221: 1 en 2)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 86: 2 en 4
- Kyriëgebed
- Glorialied 'Ere zij aan God de Vader' (Lied 705: 1 en 4)

WOORD

- Voor de kinderen

Gebed

Gesprek: Roeping

Lied met de kinderen 'Lieve Heer, gij zegt kom en ik kom' (Lied 840: 1 en 2)

- Inleiding

Ja het gaat echt gebeuren. We slaan het laatste Bijbelboek open vandaag. En niet alleen vandaag, U ben er voorlopig nog niet vanaf.

Afgelopen dinsdag verzuchtten op een buitengewoon goed bezochte leerhuisavond wat mensen, dat het toch wel erg moeilijk was, dit boek: Openbaring van Johannes. En helemaal dat woord dat zo vaak viel: apocalyptiek. Wat is dat nu eigenlijk?

Nu is een kerkdienst geen leerhuis. Dus ik hoop dat de preek zo meteen niet alleen goed te volgen is, maar ook is wat een preek behoort te zijn: inspirerend en bemoedigd. Wel is de preek ook nog maar slechts een inleiding op dit dikke boek dat we vanaf deze zondag enkele weken open slaan.

Daarom ook nog een paar woorden vooraf

Het laatste Bijbelboek heeft in de loop der eeuwen in de kerk een wisselvallig bestaan geleid. Het was ook al in de beginfase van het christendom niet onomstreden. Het riep tegengestelde gevoelens op. Dat doet het ook in onze tijd. De één kan zich verheugen over een preek gewijd aan dit raadselachtige Bijbelboek, terwijl een ander geneigd is het kerkgebouw te verlaten wanneer een gedeelte uit Openbaring wordt voorgelezen.

De auteur van het laatste Bijbelboek beschrijft een vreemde, angstaanjagende wereld. Kwade machten hebben het heft in handen genomen. Alles is veranderd en niets is meer normaal of vanzelfsprekend. De wereld is een slangenkuil geworden. Overal loert gevaar en nergens kan een mens zich veilig wanen.

Dat komt overeen met de wereld waarin de eerste christenen leefden. De keizer aan het einde van de eerste eeuw leden aan grootheidswaanzin. De verering van de keizer kreeg religieuze trekken. En dat maakte de situatie van de christelijke gemeenten ingewikkeld. Welke Heer dienden zij te gehoorzamen? De keizer in Rome, die zich heer liert noemen of de Heer Jezus? De keuze was niet vrijblijvend. Wie voor Jezus Christus koos, werd al snel gezien als een gevaarlijk in de Romeinse maatschappij - met alle gevolgen van dien: onderdrukking, vervolging, martelaarschap.

Onder die omstandigheden schreef 'Johannes, uw broeder en deelgenoot in de verdrukking' zijn apocalyptisch geschrift. In zijn banningswoord krijgt de auteur visioenen. In het visioen wordt hem een blik in de hemel en in de toekomst gegund. Dat is huiveringwekkend, want hij ziet zelfs het einde van de wereld, een catastrofe zonder weerga (Op. 20,11-15). Maar hij ziet vervolgens ook

de komst van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (Op. 21-22). Hij weet nu dat het kwaad niet het laatste woord heeft. De afschuwelijke beesten die de macht van de keizer in Rome symboliseerden (Op. 13), zullen uiteindelijk definitief worden overwonnen (Op. 19,17-21). Apocalyptische geschriften zijn meestal geen vrolijke boeken. De wereld wordt als een hel getekend en het heeft er alle schijn van dat niemand daaraan kan ontsnappen. Toch werden ze niet om die reden geschreven.

Apocalyptische auteurs zetten hun pen niet op papier om hun lezers/lezeressen moedeloos te maken, maar om ze daarentegen juist een hart onder de riem te steken. 'Wie volhardt tot het einde, die zal gered worden' (Marc. 13,13). Daarom is het mogelijk apocalyptische geschriften, zoals het laatste Bijbelboek, te karakteriseren als 'hoopvol en troostrijk': God zal het kwaad overwinnen. Ik hoop dat we dat deze weken ook met elkaar ontdekken!

- Schriftlezing: Openbaring 1: 1-8
- Lied 'U kennen uit en tot u leven' (Lied 653: 1 en 4)
- Schriftlezing: Openbaring 1: 9-20
- Lied 'U kennen uit en tot u leven' (Lied 653: 7)
- Preek

Hij valt nogal met de deur in huis, Johannes. Hij schrijft: "Openbaring van Jezus Christus over wat binnenkort moet gebeuren. Want het beslissende moment is nabij."

Het gaat echt ergens om. Het gaat om een opbaring, een onthulling, een verklaring van de geschiedenis en een opbaring in ieder geval van Jezus Christus.

Je kunt er heel nuchter naar kijken. Als je een boek schrijft dan wil je dat het gelezen wordt - toch? Dat het verkocht wordt - dan toch tenminste? Als je niet schrijft met een zekere urgentie, dan kan je de pen beter niet op pakken.

Die eerste drie verzen uit het boek Openbaring - je kunt ze lezen als de achterkant of de flap van een boek. Dat wat je als eerste leest als je bij Paagman in de winkel staat en aan het kijken bent welk boek je wilt aanschaffen.

Zo zou je het kunnen opvatten – en ik denk dat dat niet geheel bezijden de waarheid is.

Natuurlijk zet Johannes zijn boek met vreemde beelden en visioenen en onthullingen nogal stevig neer. Het is de bedoeling dat je dat aanspreekt, dat je denkt: dat is nogal wat – ik lees snel verder.

Maar die eerste zinnen zijn de afgelopen 2000 jaar ook nogal anders opgevat.

De urgentie die uit deze proloog spreekt is nogal vaak ingezet.

In de tijd dat Johannes zijn visioenen zag en opschreef uiteraard. Als waarschuwing en als bemoediging tegelijk: een belofte van Jezus zelf - het beslissende moment is nabij. Zie ik kom, ik kom spoedig!

Maar ook nog vele momenten daarna. In het jaar 999 toen heel Europa met angst en beven zat af te wachten op oudejaarsavond of er wel een nieuwjaarsmorgen zou aanbreken, omdat het einde der tijden om twaalf uur 's nacht voor de deur zou staan. Het duizend jarig rijk was immer afgelopen. En ook nog in 1999 – weet u het nog? Er dreigde een millennium bug. Alle computers op de hele wereld zouden vastlopen, omdat ze de overgang van 1999 naar 2000 niet zouden kunnen maken. De wereld zou vastlopen. En dat gegeven grepen allerlei sektarische groepen en toekomstvoorspellers aan om aan te kondigen dat dat ook het einde van de wereld in Bijbelse zin teweeg zou brengen.

En zo staan er regelmatig religieuze leiders op, die zeggen precies te weten wat de visioenen van Johannes betekenen en ze verklaren die altijd zo, dat het beslissende moment nu voor de deur staat. Dat je nu moet kiezen, of beter nog nu: moet toetreden tot hun religieuze gemeenschap, want anders ben je te laat en ga je verloren. Het heeft vaak desastreuze gevolgen voor de mensen die erin trappen. Van financieel gestrikt worden, tot misbruik, of zelfs massale zelfmoord zoals bij de sekte van de zonnetempel of die groep in Waco, Texas, een paar decennia geleden.

En wat dacht u van de afgelopen coronatijd. Ook dat was voor sommige gelovige mensen een reden om met het boek Openbaring de zwaaien en te zeggen: kijk het staat er: plagen zullen over de aarde komen, mensen zullen sterven. Of en die heb ik ook gehoord: mensen die in die tijd riepen dat de vaccinaties een poging waren van het beest om ultieme macht over de mensheid te krijgen en zijn zelfs preken en predikanten die de Great Reset teruglazen in dit boekje. De laatste 22 hoofdstukken uit de bijbel.

Kijk. Johannes schrijft het niet voor niets. Laat dat duidelijk zijn.

Het gáát wel ergens over.

De urgentie van de visioenen van Johannes spreekt boekdelen. En het staat niet voor niets in onze Bijbel – hoewel u moet weten dat het niet zonder slag of stoot in de bijbel terecht is gekomen, want ook in de eerste eeuwen van onze jaartelling vonden ze die visioenen maar ingewikkeld en onderkenden de kerkvader dat het een potentieel gevaarlijk boek zou kunnen zijn, waar je voorzichtig mee om moet gaan. Maar toch is het in de Bijbel gekomen, waarom?

Omdat het over het leven gaat.

Daar ben ik stellig van overtuigd. Het boek van de Openbaring aan Johannes gaat over het leven. Over zijn leven, toen aan het einde van de eerste eeuw, en over het leven van die kleine christelijke kerkjes die her en der in het Romeinse Rijk bestonden en die het o zo moeilijk hadden. Nog steeds in conflict met het jodendom waar ze uit voortkwamen, in de verdrukking door een keizer in Rome die die nieuwe godsdienst bepaald niet gunstig gezind was en ook thuis, waar er altijd wel vrienden en familieleden waren die het maar raar vonden dat ze de staatsgodsdienst of het oude vertrouwde jodendom vaarwel hadden gezegd en er met een onbeduidende, nota bene gekruisigde Jezus van Nazaret vandoor gingen. Er waren er maar weinig die dat begrepen, en die het geloof vol hielden.

Over dát leven gaat het boek dus – in eerst instantie, maar het gaat óók over dit leven. Over jou, uw, over mijn leven. Het gaat ook over deze tijd - 2023. Niet omdat Johannes in die grot op Patmos in een visioen precies heeft gezien dat de wereld in 2020 op slot zou gaan vanwege een pandemie. Of dat er in 2022 een oorlog zou uitbreken tussen Rusland en Oekraïne. Niet omdat Johannes al wist dat Nederland totaal zou veranderen na de verkiezingen van 22 november 2023 en Mark Rutte de nieuwe Ursula van Leyen wordt.

Dat weet ik niet, dat weet u niet en dat wist Johannes helemaal niet. Al was het maar omdat het op het totaal van de wereldgeschiedenis helemaal niet belangrijk is.

Maar het gaat wel over ons, het Boek Openbaring. Hoe dan? Dat is de vraag voor deze preken-serie. Omdat de wereld van Johannes ook onze wereld is. Je moet er alleen wat moeite voor doen om het te zien. Dat is Openbaring: de sluier waardoor wij kijken wordt door de hemel opgetild en laat ons zien, verder kijken. Een mens, Johannes, mag kijken in de hemelse wereld om de aardse wereld in het juiste licht en het juiste perspectief te zien. Daar gaat het over in dit boek. Het gaat niet om esoterische geheimen, over hemelse zaken voor een groepje ingewijden – wat sommige boeken en Youtube-kanalen je ook willen laten geloven – het gaat om jezelf en de wereld waarin we leven. In het licht van Openbaring gaan we opzien naar waar in onze soms zo duistere wereld, het licht van Christus schijnt. Dat is niet sektarisch – daartoe wordt iederéén opgeroepen. Kijk mee met Johannes en ontdek waar het licht van Christus schijnt in deze wereld, waarin we soms het licht zijn kwijt geraakt in alle duisternis die er heerst.

Want, zo bedoelt Johannes, door je geloof in Jezus ziet de aarde en zien de aardse verhoudingen er anders uit. Dat is wat Johannes wil duidelijk maken aan die zeven kleine christelijke gemeenten in Klein Azië, en via hen ook aan ons. Ja, we leven in een wereld met duistere kanten. Ja er is oorlog en ziekte. Er zijn bedreigingen in het groot en in het klein, maar weet allereerst: *Genade is er in en vrede*. Misschien ervaar je het niet direct: maar het wordt je aangezegd door Jezus zelf. Daar begin het mee: Je bent gekend. Je wordt liefgehad. In deze wereld waar licht en donker door elkaar heen lopen is er licht dat nooit dooft: van Hem die is en

die was en die komt. En van Jezus Christus zijn betrouwbare getuige. Die ons liefheeft. Dat is de geloofsbelijdenis van Johannes.

En dan begint het, zou je kunnen zeggen.

Op de dag van de Heer raakt Johannes, weggestopt op Patmos in vervoering. Hij ziet zeven kandelaren – dat zijn die zeven gemeente zo horen we verderop– en de opgestane Jezus in hun midden.

Daar waar christenen bij elkaar zijn is Jezus in hun midden.

Een tweesnijdend zwaard komt uit zijn mond: Jezus komt geen geweld brengen, maar het Woord. Het Woord van God, dat al hoorbaar was in de profetieën. Dat woord is scherp en dwingt je tot zelfreflectie. Allereerst in de gemeente zelf dus. Want het begint de individuele gelovige, bij christelijk gemeente zelf. Bij u en bij mij.

Die gemeente, ook onze gemeente, de kandelaren in het visioen, zij geven geen licht van zichzelf. Zij zijn afhankelijk van olie, van brandstof. Dat is het onderscheid met de zeven sterren. Sterren geven licht uit zichzelf. Zo wordt duidelijk dat de gemeente afhankelijk is van God, van het Evangelie, van de Opgestane Heer. Het is het licht uit de hemel. Dat maakt ons zelfkritisch en afhankelijk.

Dat zijn we. Laten we daar eerst bij stil staan voor we de grote wereld inkijken en van ons afwijzen.

Een eerste voorzichtige poging een visioen te duiden.

Het gaat hier in Openbaring 1 over onszelf en over onze gemeente. Klein, in een grote wereld – die niet altijd het beste met ons voor heeft. Klein, maar sterk, want het is het hemelse licht dat ons verlicht. Het is Gods woord dat ons voedt

Maar ook kritisch en kwetsbaar. Volgen wij Jezus' spoor? Spreken we elkaar aan als dat nodig is? Bemoedigen we elkaar waar dat kan? Kijken we eerst naar ons zelf voor we met een vingertje wijzen?

Het is een openingsvisioen, maar het zit meteen al vol van Evangelie.

Voor toen en voor nu.

Johannes geeft huiswerk aan een kwetsbare gemeente in een grote wereld. Maar niet zonder perspectief: we doen het in Zijn Naam. Hij die is en die was en komt.

Wordt vervolgd - Amen.

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied 'God heeft het eerste woord' (Lied 513)
- Wij gedenken
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte

GAAN

- Slotlied: 'Lof zij de Heer, de almachtige koning der ere' (Lied 868: 1, 2 en 5)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"